

EIROPAS SAVIENĪBAS STRUKTŪRFONDU NOZĪME LATGALES ATTĪSTĪBĀ

THE EUROPEAN UNION STRUCTURAL FUNDS' SIGNIFICANCE IN THE DEVELOPMENT OF LATGALE

Inese BIUKŠĀNE

Mg.oec, klientu apkalpošanas menedžere SIA „Studio Moderna”
Tālrunis: 29566569, e-pasts: inese.biuksane@inbox.lv
Rīga, Latvija

Abstract. *The European Union structural funds financing is apportioned unevenly among the regions, including counties and cities. When allocating the received structural funds financing, the level of social and economic development of an area is not taken into account. Besides the problems of poor municipalities co-funding in the uptake of the European Union structural funds are not considered. The existing problems do not allow to the regions of Latvia to develop and to compete equally, all in all impeding development and growth of the country. According to the author's opinion, in order to solve the social and economic problems Latvia makes inefficient use of the allocated European Union structural funds financing.*

Keywords: *Latgale region municipalities, regions of Latvia, the EU Structural Funds.*

Ievads

Latvijai pēc iestāšanās Eiropas Savienībā (turpmāk ES) tāpat kā pārējām dalībvalstīm ir pieejami ES struktūrfondi. ES struktūrfondu finansējums un tā optimāla izmantošana ir viens no svarīgākajiem Latvijas ekonomikas izaugsmes aspektiem. Vienmērīga finansējuma sadale starp reģioniem radītu vienlīdzīgas iespējas valsts teritoriju attīstībai. Tāpēc autore darbā apskatīs un analizēs ES struktūrfondu ieguldījumus Latvijas reģionos, sīkāk apskatot, Latgales reģionu.

ES Kohēzijas politika ir kopēja ES politika, kuras mērķis ir mazināt būtiskas dažādu reģionu sociālekonomiskā attīstības līmeņa atšķirības un mazāk attīstīto reģionu atpalicību. Lai gan ES ir viena no turīgākajām pasaules daļām, joprojām pastāv ievērojamas dzīves līmeņa atšķirības gan starp ES dalībvalstīm, gan to reģioniem. Tādēļ ES reģionālā politika ir izveidota, lai sniegtu atbalstu tiem reģioniem, kam izvietojuma vai vēsturiski veidojušos apstākļu dēļ ir grūti konkurēt vienotajā tirgū. Reģionālās politikas mērķis ir veicināt ražošanas attīstību un paaugstināt dzīves līmeni reģionos, kā arī izlīdzināt atšķirības to starpā (6.).

Galvenais valsts vidēja termiņa plānošanas dokuments 2007. – 2013. g. ir Valsts stratēģiskais ietvardokuments, kas nosaka kopējo ES struktūrfondu apguves stratēģiju. To papildina trīs darbības programmas

un darbības programmu papildinājumi, ar kuru palīdzību tiek vadītas ES struktūrfondu investīcijas Latvijā. ES fondu vadību Latvijas normatīvo aktu sistēmā regulē Eiropas Savienības struktūrfondu un kohēzijas fonda vadības likums un 26.06.2007 MK noteikumi Nr. 419 „Kārtība, kādā Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadībā iesaistītās institūcijas nodrošina plānošanas dokumentu sagatavošanu un šo fondu ieviešanu” (3.).

Latvijas Pašvaldību savienība (turpmāk, LPS) ir biedrība, kas uz brīvprātības principiem apvieno Latvijas Republikas novadu un republikas pilsētu pašvaldības ar mērķi veidot pašvaldību politiku Latvijā, kopīgi risināt problēmas un aizstāvēt pašvaldību intereses (4.). LPS uzskata, ka nākamajā 2014. – 2020.g. plānošanas periodā ES struktūrfondu izlietojums ir jāmaina no pašreizējā nozaru principa uz teritoriālo principu un ikvienai pašvaldībai ir jādod iespēja piedalīties ES fondu apgūvē atbilstoši savām prioritātēm un savai attīstības programmai. LPS uzsver, ka pašvaldībām ir jāpiešķir noteikta finansējuma kvota, kuras lielums būtu atkarīgs no konkrētās pašvaldības iedzīvotāju skaita.

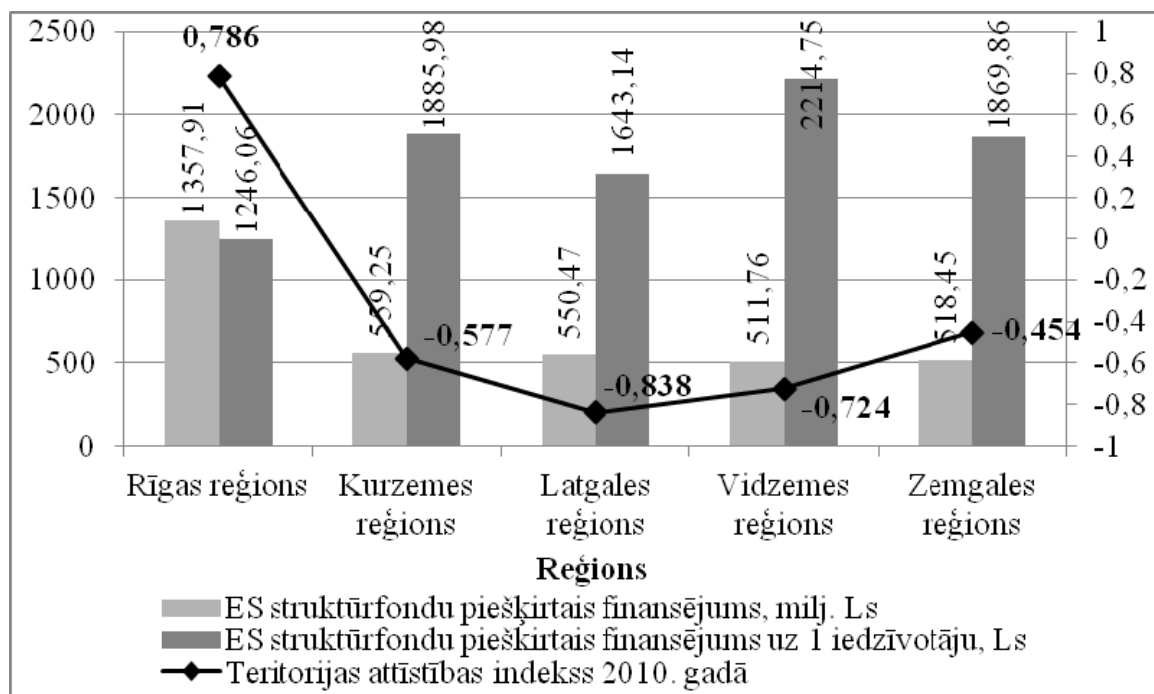
Pētījuma veikšanas periods ir 01.01.2007. – 01.01.2011. Pētījumā netiek ņemtas vērā aktivitātes ar nacionāla līmeņa ietekmi (tās ir aktivitātes, kur projekta saņēmējs ir viens pa visu Latvijas teritoriju, piem., Nodarbinātības valsts aģentūra vai Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra). Aktivitātes ar nacionāla līmeņa ietekmi (1.2.1.1.1., 1.2.1.1.4., 1.2.1.2.1., 1.2.1.2.2., 1.2.1.2.3., 1.2.2.1.2., 1.2.2.1.5., 1.2.2.4.1., 1.3.1.1.1., 1.3.1.1.3., 1.3.1.1.5., 1.3.1.2., 1.3.1.3.1., 1.3.1.3.2., 1.3.1.4., 1.3.1.5., 1.3.1.7., 1.3.2.3., 1.4.1.1.1., 1.4.1.1.2., 1.4.1.2.1., 1.4.1.2.2., 1.5.1.1.1., 1.5.1.2., 1.5.1.3.1., 1.5.1.3.2., 1.5.2.1., 1.5.2.2.1., 2.1.1.3.2., 2.1.2.1.1., 2.2.1.1., 2.2.1.3., 2.2.1.4., 2.3.1.1.2., 2.3.1.2., 2.3.2.1., 3.1.4.1.1., 3.1.4.1.2., 3.1.4.1.3., 3.1.4.2., 3.2.2.1.1., 3.3.1.1., 3.3.1.2., 3.3.1.3., 3.3.1.4., 3.3.1.5., 3.4.1.6., 3.5.1.3., 3.5.1.4.) netiek ņemtas vērā ar mērķi, lai labāk varētu novērtēt ES struktūrfondu finansējuma sadali starp reģioniem.

Laika periodā no 06.10.2011. līdz 07.11.2011. tika veikta Latgales reģiona pašvaldību anketēšana par ES struktūrfondu apgūvi 2007. – 2013.g. plānošanas periodā ar mērķi noskaidrot pašvaldību lielākās problēmas un ieguvumus ES struktūrfondu apgūvē. No 19 aptaujātajām Latgales reģiona pašvaldībām tikai viena pašvaldība nepiedalījās anketēšanā (Ciblas novada pašvaldība).

Pētījuma veikšanai izmantotas metodes: aprakstošā, anketēšana, dokumentu un statistiskās analīzes metode.

ES fondi Latvijas plānošanas reģionos

Apskatot piešķirtā finansējuma apjomu pa reģioniem, redzams, ka vislielāko finansējumu saņem Rīgas reģions – 1357,91 milj. Ls, bet vismazāko – Kurzemes reģions – 559,25 milj. Ls. Latgales reģions saņēmis – 550,47 milj. Ls, Vidzemes reģions – 511,76 milj. Ls un Zemgales reģions – 518,45 milj. Ls laika periodā no 01.01.2007. līdz 01.01.2011. Tomēr, ja vērtē piešķirto struktūrfondu finansējumu uz vienu iedzīvotāju, tad vislielākie ieguldījumi veikti Vidzemes reģionā – 2214,75 Ls. Kurzemes reģionā ieguldīti 1885,98 Ls, Zemgales reģionā – 1869,86 Ls un Latgales reģionā – 1643,14 Ls. Vismazākais piešķirtais finansējums uz vienu iedzīvotāju ir Rīgas reģionam – 1246,06 Ls (sk. 1.att.).

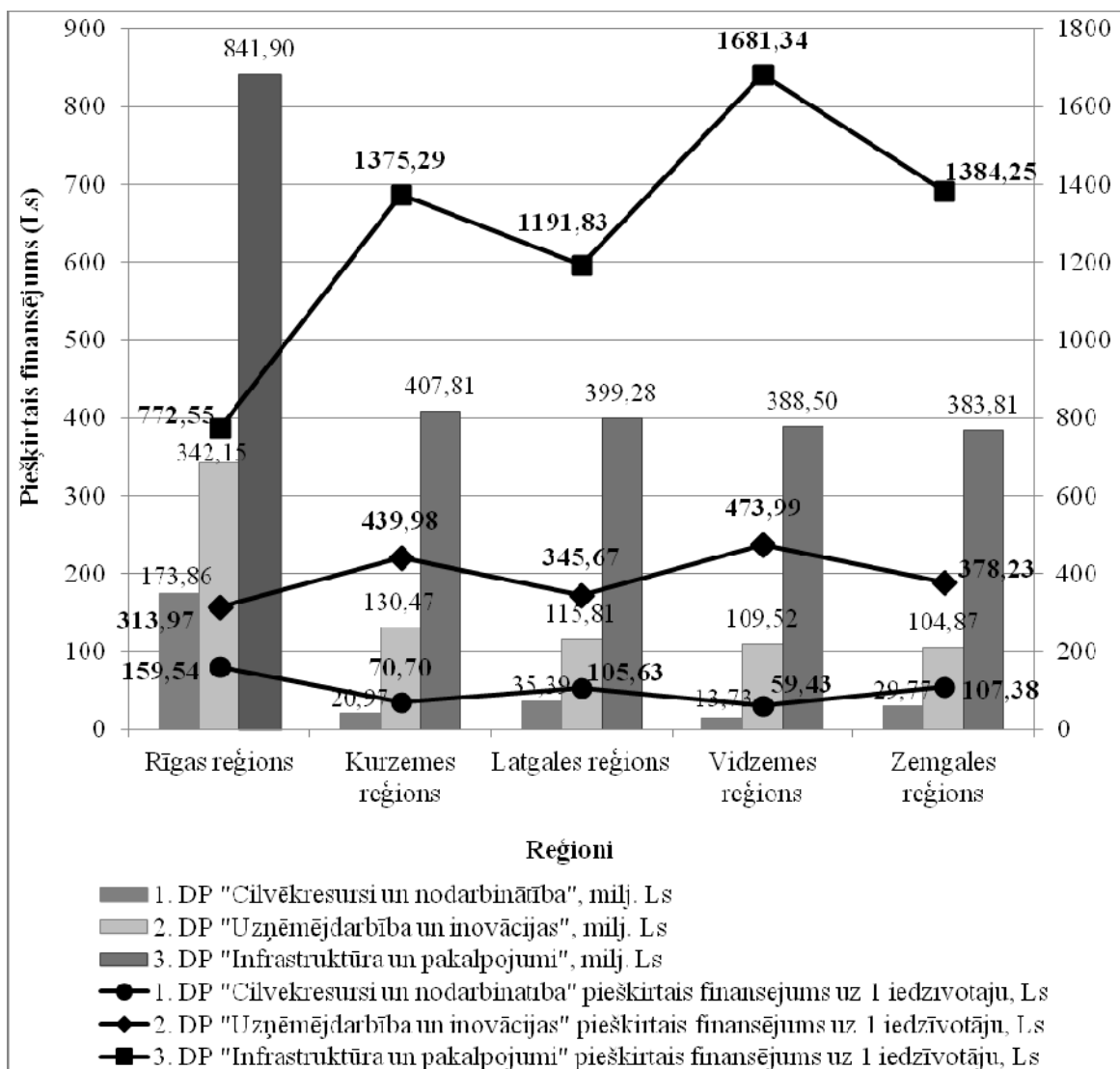
1.attēls. ES struktūrfondu piešķirtais finansējums sadalījumā pa plānošanas reģioniem un teritoriju attīstības līmeņa indeksi laika periodā no 01.01.2007. – 01.01.2011.
(autores izstrādāts pēc 1.; 2.; 7. datiem)

Rangu korelācijas analīze liecina, ka starp teritorijas attīstības indeksu un ES struktūrfondu finansējuma apjomu ir cieša korelācija (0,9710). Tas nozīmē, ka sociālekonomiski augstāk attīstītie reģioni ir saņēmuši lielāku ES struktūrfondu finansējumu.

Savukārt, starp teritorijas attīstības indeksu un ES struktūrfondu finansējumu uz 1 iedzīvotāju korelācija ir negatīva (-0,7824) – jo

sociālekonomiski augstāk attīstīts reģions, jo mazāks ES struktūrfondu finansējums tiek piešķirts uz 1 iedzīvotāju.

Ņemot vērā nevienmērīgo iedzīvotāju skaita sadalījumu Latvijas reģionos, tika salīdzināts arī finansējums uz 1 iedzīvotāju pa darbības programmām (2.att.).

2.attēls. ES struktūrfondu ieguldījumu apjoms pa darbības programmām Latvijas reģionos uz 1 iedzīvotāju laika periodā no 01.01.2007. – 01.01.2011. (autores izstrādāts pēc 2.; 7. datiem)

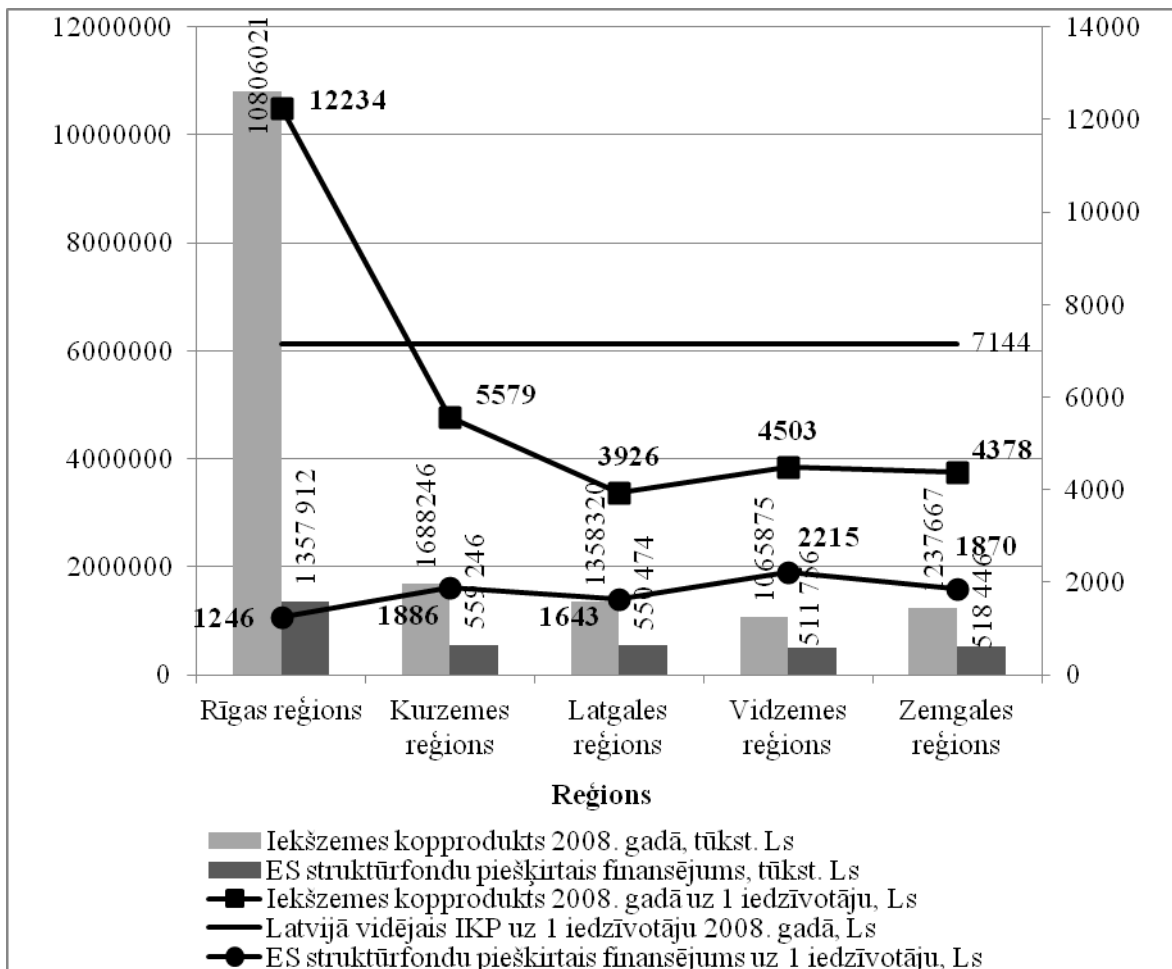
3. darbības programmā „Infrastruktūra un pakalpojumi” un 2. darbības programmā „Uzņēmējdarbība un inovācijas” vislielākais piešķirtais finansējums uz 1 iedzīvotāju bija Vidzemes reģionā – 1681,34 Ls un 473,99 Ls, bet 1. darbības programmā „Cilvēkresursi un nodarbinātība” vislielākais finansējums tika ieguldīts Rīgas reģionā – 159,54 Ls uz 1 iedzīvotāju.

1. darbības programmā „Cilvēkresursi un nodarbinātība” ieguldītais finansējums Vidzemes reģionā bija 2,7 reizes mazāks nekā Rīgas reģionā – 59,43 Ls uz 1 iedzīvotāju. Rīgas reģionam piešķirtais finansējums uz 1 iedzīvotāju bija ievērojami lielāks nekā pārējiem reģioniem un tas bija pateicoties tam, ka veikti milzīgi ieguldījumi cilvēkresursu piesaistei zinātnei, doktora studiju programmu īstenošanai un nodarbināto apmācībām komersantu konkurētspējas veicināšanai. Rīgas reģions ir visbagātākais reģions izglītības iestāžu un uzņēmumu skaita ziņā arī relatīvi (t.i. uz vienu iedzīvotāju), līdz ar to šim reģionam ir piešķirts lielāks finansējums.

Lai gan 2. darbības programmā „Uzņēmējdarbība un inovācijas” kopējais piešķirtais finansējums Rīgas reģionam bija 3,1 reizi lielāks (342,15 milj. Ls) nekā Vidzemes reģionam (109,52 milj. Ls), tomēr finansējums uz 1 iedzīvotāju bija lielāks Vidzemes reģionam – 473,99 Ls. Tas izskaidrojams ar faktu, ka Vidzemes reģionā ir vismazākais iedzīvotāju skaits Latvijā.

Līdzīgi ir arī 3. darbības programmā „Infrastruktūra un pakalpojumi”: vislielākais finansējums uz vienu iedzīvotāju piešķirts Vidzemes reģionam – 1681,34 Ls, bet vismazākais: Rīgas reģionam – 772,55 Ls. Vidzemes reģionam piešķirtais finansējums uz vienu iedzīvotāju bija 2,2 reizes lielāks nekā Rīgas reģionam. Savukārt, kopējais finansējums Vidzemes reģionam (388,50 milj. Ls) salīdzinājumā ar Rīgas reģionu (841,90 milj. Ls) tika piešķirts uz pusi mazāks. Tāpat kā 2. darbības programmas ietvaros, piešķirtā finansējuma lielumu uz vienu iedzīvotāju nosaka iedzīvotāju skaita lielums katrā reģionā.

Rangu korelācijas analīze liecina, ka starp IKP un ES struktūrfondu finansējuma apjomu ir cieša korelācija (0,9997). Tas nozīmē, ka lielākie ES struktūrfondu ieguldījumi tiek veikti tajos reģionos, kuros ir lielākais IKP apjoms (3.att.).

3.attēls. ES struktūrfondu piešķirtā finansējuma apjoma un iekšzemes kopprodukta attiecība sadalījumā pa Latvijas reģioniem laika periodā no 01.01.2007. – 01.01.2011.
(autores izstrādāts pēc 2.; 7. datiem)

Vislielākais IKP apjoms bija Rīgas reģionam – 10 806 021 tūkst. Ls, vienlaikus šajā reģionā tika veikti vislielākie ES struktūrfondu ieguldījumi – 1 357,91 milj. Ls. Vismazākais IKP apjoms bija Vidzemes reģionā – 1 065 875 tūkst. Ls, attiecīgi ES finansējuma apjoms tika piešķirts vismazākais – 511,76 milj. Ls.

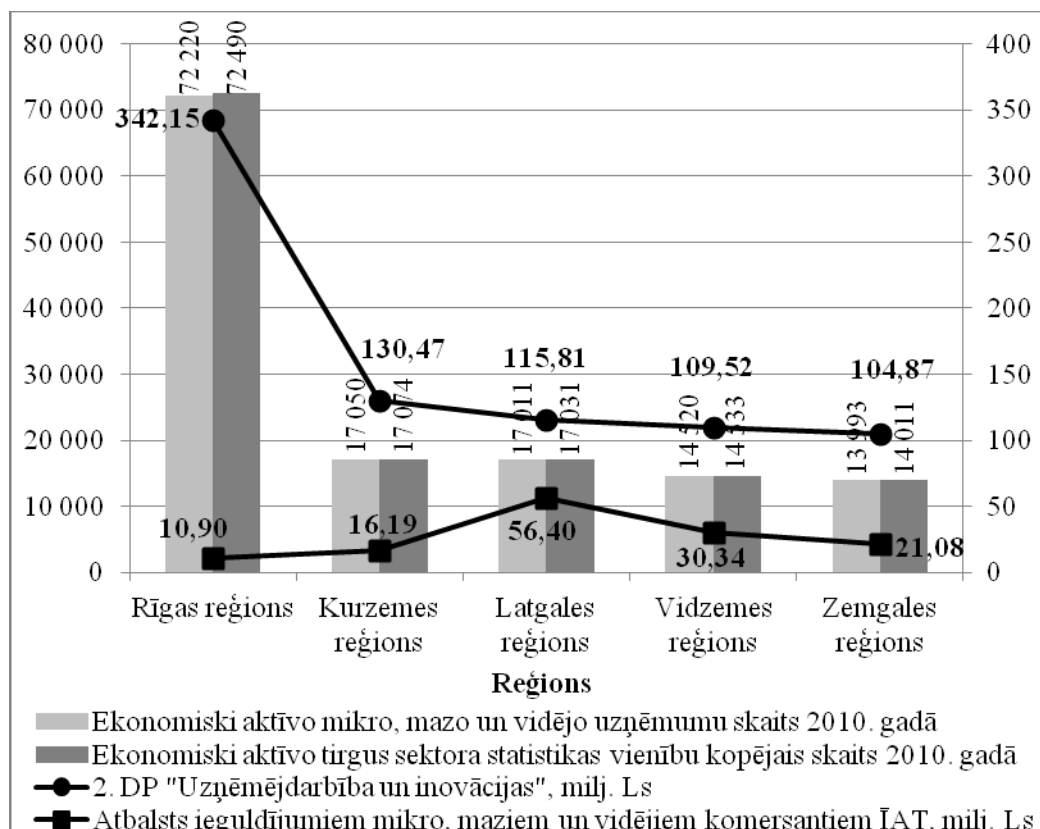
Latgales reģionam bijar trešais lielākais IKP (1 358 320 tūkst. Ls) salīdzinājumā ar pārējiem reģioniem, un arī ES struktūrfondu finansējums tika piešķirts kā trešais lielākais – 550,47 milj. Ls.

Starp IKP un ES struktūrfondu finansējumu uz 1 iedzīvotāju korelācijas koeficients ir negatīvs (-0,8360) – jo lielāks IKP apjoms attiecīgā reģionā, jo mazāks piešķirtais ES struktūrfondu finansējums uz 1 iedzīvotāju.

Starp IKP uz 1 iedzīvotāju un ES struktūrfondu finansējumu uz 1 iedzīvotāju korelācijas koeficients arī ir negatīvs (-0,7819). Tas nozīmē,

ka reģionos ar lielāku IKP uz 1 iedzīvotāju, piešķirts mazāks ES struktūrfondu finansējums uz 1 iedzīvotāju.

2. darbības programmas „Uzņēmējdarbība un inovācijas” finansējums Latvijas reģionu griezumā tika piešķirts ņemot vērā kopējo aktīvo uzņēmumu skaitu katrā reģionā (4.att.).

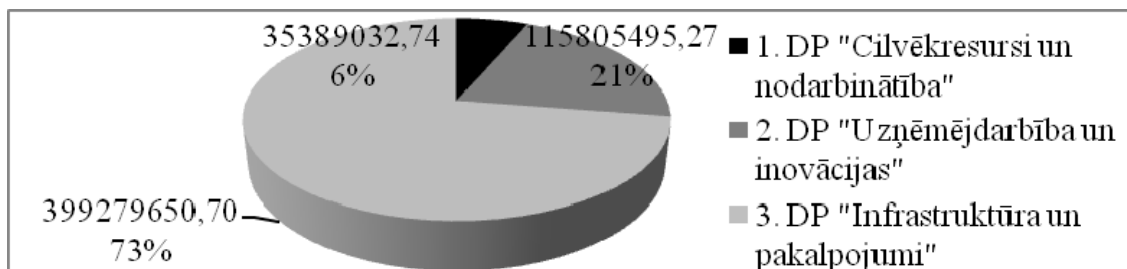
4.attēls. 2. Darbības programmas „Uzņēmējdarbība un inovācijas” piešķirtā finansējuma apjoma un aktīvo uzņēmumu skaita attiecība sadalījumā pa Latvijas reģioniem laika periodā no 01.01.2007. – 01.01.2011. (autores izstrādāts pēc 2.; 5. datiem)

Tā kā visvairāk aktīvo komersantu (mikro, mazo, vidējo un lielo) atrodas Rīgas reģionā (72 490), tad arī ES struktūrfondu finansējums šim reģionam tika piešķirts vislielākais – 342,15 milj. Ls. Savukārt, Zemgales reģionā, kurā atrodas vismazāk aktīvo komersantu (14 011), ES struktūrfondu finansējums tika piešķirts vismazākais – 104,87 milj. Ls.

Savukārt, atbalsts mikro, maziem, un vidējiem komersantiem īpaši atbalstāmajās teritorijās tiek piešķirts, ņemot vērā teritorijas attīstības indeksu attiecīgā reģionā. Latgales un Vidzemes reģionos, kuri ir sociālekonomiski vismazāk attīstīti, mikro, mazo, un vidējo komersantu attīstībai tiek piešķirts vislielākais ES struktūrfondu atbalsts.

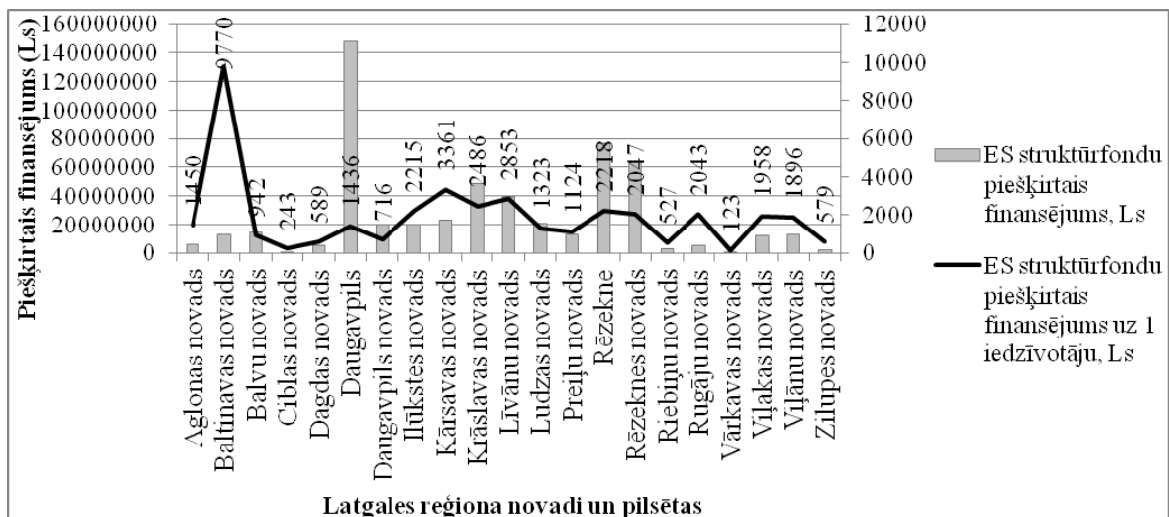
ES fondi Latgales plānošanas reģionā

Latgales reģionam kopējais piešķirtais ES struktūrfondu finansējums 2007. – 2013.g. plānošanas periodam sastādīja 550,47 milj. Ls, kuri novirzīti trīs darbības programmu īstenošanai. Lielākā finansējuma daļa tiek piešķirta 3. darbības programmas „Infrastruktūra un pakalpojumi” īstenošanai – 399,28 milj. jeb 73%, mazāk 2. darbības programmai „Uzņēmējdarbība un inovācijas” – 115,81 milj. Ls jeb 21% un 1. darbības programmai „Cilvēkresursi un nodarbinātība” – 35,39 milj. Ls jeb 6% no kopējā piešķirtā finansējuma (5.att.).

5.attēls. Latgales reģionam piešķirtais ES struktūrfondu finansējuma apjoms un īpatsvars sadalījumā pa darbības programmām laika periodā no 01.01.2007. – 01.01.2011. (Ls, %) (autores izstrādāts pēc 2. datiem)

Kopumā var atzīmēt, ka pastāv milzīgas atšķirības finansējuma sadalē ne tikai reģionu skatījumā, bet arī novadu un pilsētu skatījumā (6.att.).

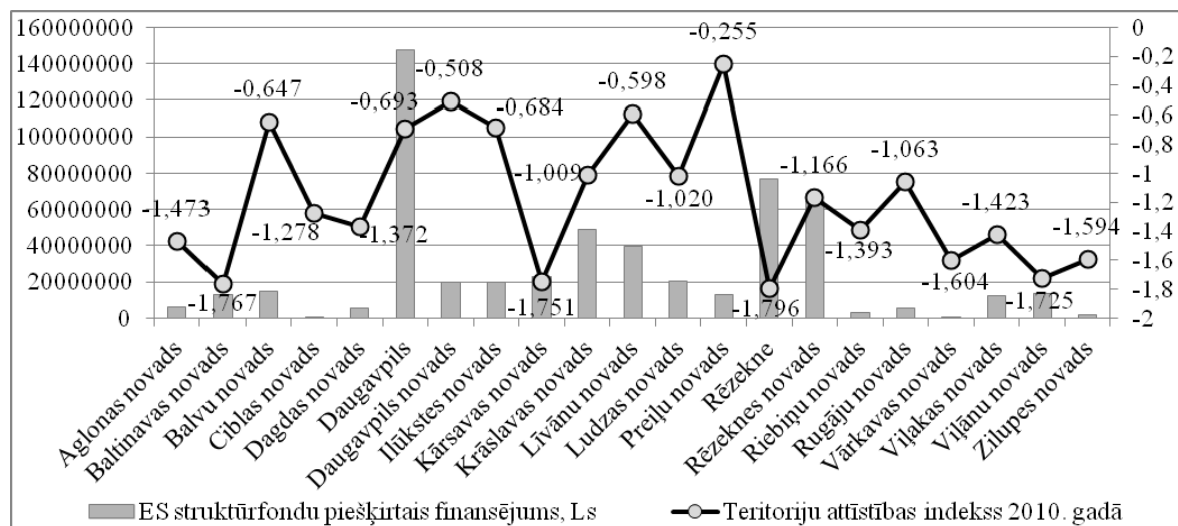

6.attēls. Piešķirtais kopējais ES struktūrfondu finansējums Latgales novados un pilsētās laika periodā no 01.01.2007. – 01.01.2011. (Ls) (autores izstrādāts pēc 2.; 7. datiem)

Visās darbības programmās lielākie finansējumi piešķirti tādos Latgales novados un pilsētās, kā Daugavpils, Rēzekne, Rēzeknes novads, Krāslavas novads un Līvānu novads.

Lielākais ES struktūrfondu finansējums uz 1 iedzīvotāju Latgales reģionā tika piešķirts Baltinavas novadam – 9770,26 Ls, bet mazākais Vārkavas novadam – 122,84 Ls uz 1 iedzīvotāju. Jāņem vērā būtisks aspekts, ka šis finansējums uz 1 iedzīvotāju tika piešķirts trīs darbības programmu īstenošanai. Kopumā var secināt, ka ES struktūrfondu finansējums Latgales reģiona novados un pilsētās uz vienu iedzīvotāju bija ļoti mazs salīdzinot ar vidējo līmeni valstī.

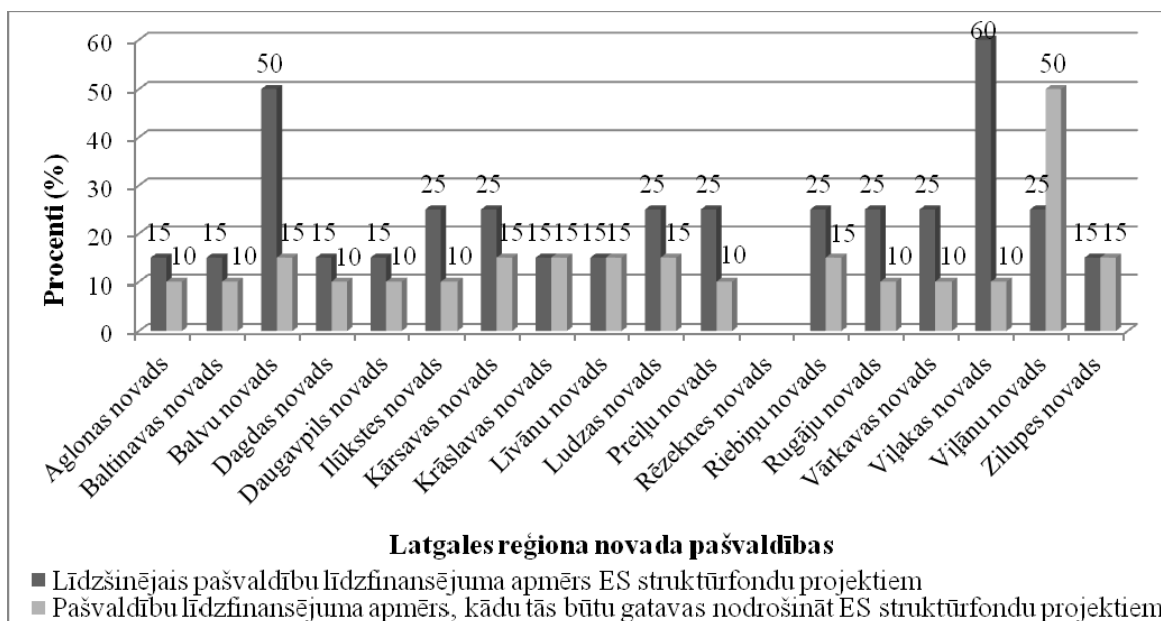
ES struktūrfondu kopējā finansējumu piesaiste pa Latgales novadiem un pilsētām nav tieši saistīta ar attiecīgās teritorijas attīstības līmeni (7.att.).

7.attēls. ES struktūrfondu piešķirtais finansējums salīdzinājumā ar teritoriju attīstības indeksu Latgales novados un pilsētās laika periodā no 01.01.2007. – 01.01.2011. (autores izstrādāts pēc 1.; 2. datiem)

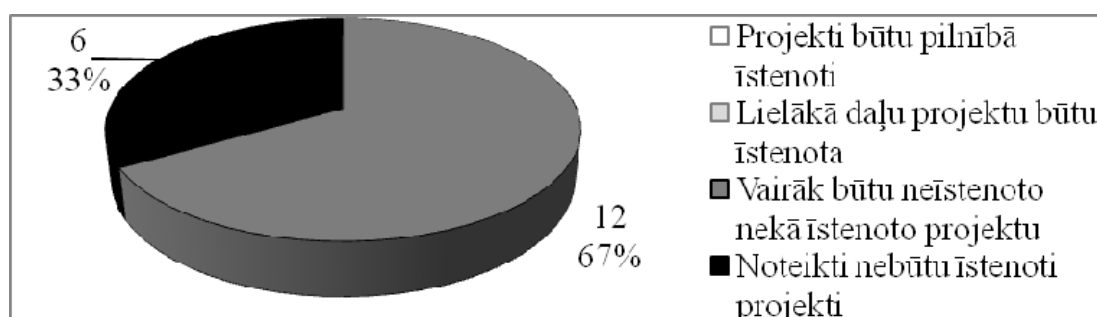
Latgales plānošanas reģiona pašvaldību anketēšanas rezultāti

Pēc Latgales reģiona novada pašvaldību anketēšanas rezultātiem tika konstatēts, ka vairumā Latgales reģiona pašvaldību ES struktūrfondu projektus līdzfinansē līdz 25% no sev pieejamajiem finanšu resursiem. Taču vairums pašvaldību anketēšanas laikā ir atzinušas, ka ES struktūrfondu projektus būtu gatavas līdzfinansēt 10–15% apmērā no sev pieejamā finansējuma. Rēzeknes novada pašvaldība nevarēja norādīt konkrētu ES struktūrfondu projektu līdzfinansējuma apmēru (8.att.).

8.attēls. Latgales reģiona novada pašvaldību patreizējais līdzfinansējuma apmērs kāds tiek un kādu pašvaldības būtu gatavas nodrošināt ES struktūrfondu projektu īstenošanai (autores izstrādāts)

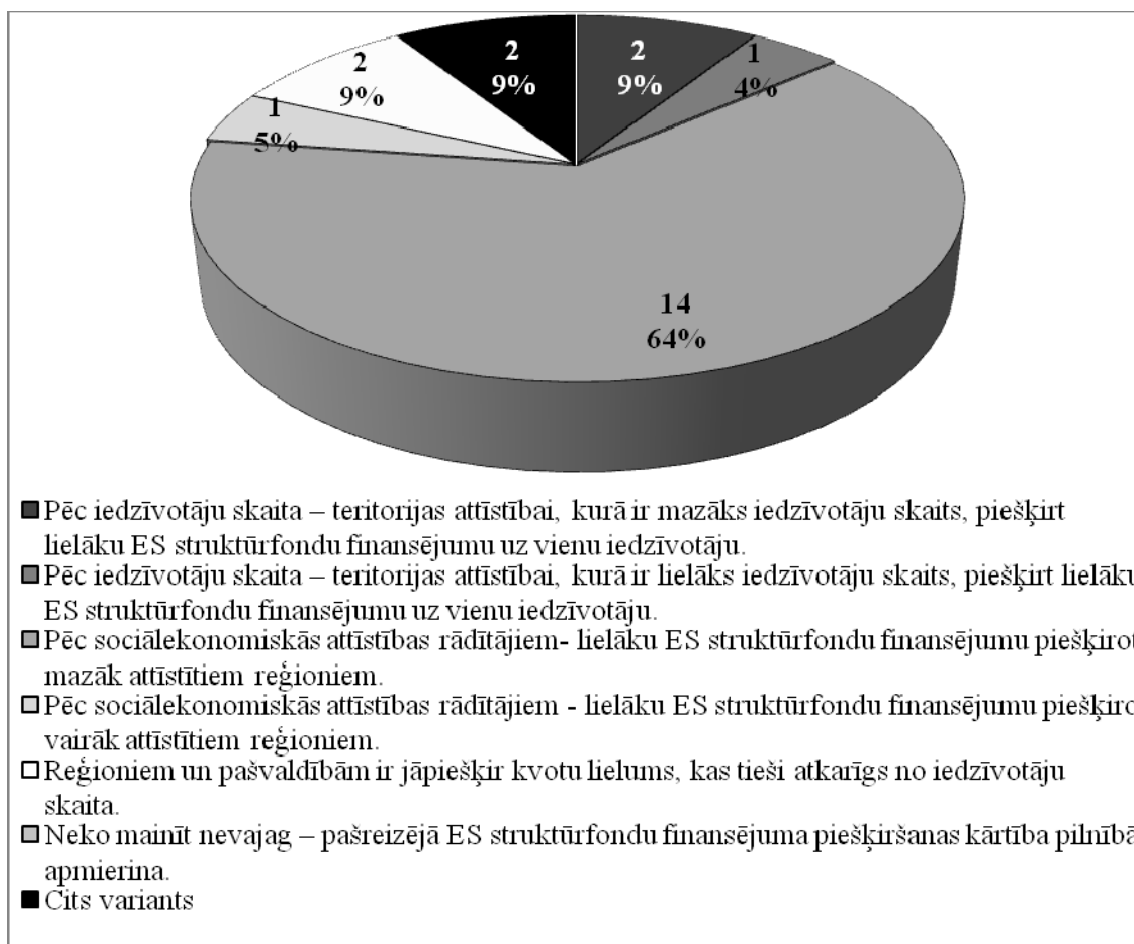
Pašvaldības atzina, ka projekti bez ES struktūrfondu līdzfinansējuma nebūtu realizēti (9.att.).

9.attēls. Latgales reģiona novada pašvaldību projektu īstenošanas statuss bez ES struktūrfondu līdzfinansējuma (pašvaldību skaits un īpatsvars) (autores izstrādāts)

Lielākais vairums Latgales reģiona pašvaldību atbalsta ES struktūrfondu finansējuma sadali pēc sociālekonomiskās attīstības rādītājiem – lielāku finansējumu piešķirot mazāk attīstītiem reģioniem un novadiem (10.att.).

Krāslavas novada pašvaldība uzskata, ka Latvijas reģioniem un novadiem ir jāpiešķir kvota atkarībā no iedzīvotāju skaita, līdzīgi kā *Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai* projektiem pilsētu un lauku teritorijās, kas izmantojami saskaņā ar prioritātēm.

10.attēls. Latgales reģiona novadu pašvaldību viedoklis pēc kādiem faktoriem būtu jāpiešķir ES struktūrfondu finansējums Latvijas reģionos un novados (pašvaldību skaits un īpatsvars)
(autores izstrādāts)

Savukārt, Viļakas novada pašvaldība uzskata, ka ES struktūrfondu finansējums ir vairāk jānovirza lauku pašvaldībām, vairāk jāatbalsta uzņēmējdarbība un jāsniedz pabalsti (subsīdijas) un stipendijas ģimenēm dzīvei laukos.

Secinājumi un priekšlikumi

1. Finansējuma sadalē pa reģioniem Latvija neņem vērā kopējo ES politikas mērķi atbalstīt sociālekonomiski mazāk attīstītos reģionus. Latvija vislielāko ES struktūrfondu finansējumu piešķir tiem reģioniem, kuriem bija vislielākais IKP apjoms, tādējādi nevis izpildot ES politikas mērķi, bet gan tieši pretēji – vēl vairāk palielinot dažādu reģionu sociālekonomiskā attīstības līmeņa atšķirības un mazāk attīstīto reģionu atpalcību. Vislielākais IKP apjoms bija Rīgas reģionam – 10 806 021 tūkst. Ls, vienlaikus šajā reģionā tika veikti vislielākie ES struktūrfondu ieguldījumi –

- 1 357,91 milj. Ls. Vismazākais IKP apjoms bija Vidzemes reģionā – 1 065 875 tūkst. Ls, attiecīgi ES finansējuma apjoms piešķirts vismazākais – 511,76 milj. Ls. Pēc autores domām Latvija neefektīvi izmanto ES struktūrfondu piešķirto finansējumu esošo sociālekonomisko problēmu risināšanai valstī. Esošā finansējuma sadale neļauj Latvijas reģioniem vienlīdzīgi attīstīties un konkurēt, kopumā bremzējot valsts attīstību.
2. ES struktūrfondu piešķirtais finansējums 2. darbības programmai „Uzņēmējdarbība un inovācijas” Latvijas reģionu griezumā tika piešķirts ņemot vērā kopējo aktīvo uzņēmumu skaitu katrā reģionā. Tā kā visvairāk aktīvo komersantu atrodas Rīgas reģionā (72 490), tad arī ES struktūrfondu finansējums šim reģionam tika piešķirts vislielākais (342,15 milj. Ls), savukārt, Zemgales reģionā, kurā atrodas vismazāk aktīvo komersantu (14 011), ES struktūrfondu finansējums tika piešķirts vismazākais (104,87 milj. Ls).
 3. Latgales reģionam kopējais piešķirtais ES struktūrfondu finansējums 01.01.2007. – 01.01.2011. sastādīja 550,47 milj. Ls. Lielākā finansējuma daļa (73%) tika novirzīta 3. darbības programmas „Infrastruktūra un pakalpojumi” pasākumu īstenošanai, atlikusī finansējuma daļa paredzēta 2. darbības programmas „Uzņēmējdarbība un inovācijas” (21%) un 1. darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība” (6%) pasākumu īstenošanai.
 4. Pastāv milzīgas atšķirības finansējuma sadalē ne tikai reģionu skatījumā, bet arī novadu un pilsētu skatījumā. Tā piemēram, Latgales reģionā vislielākais finansējums tika ieguldīts Daugavpilī (147,77 milj. Ls), bet vismazākais – Vārkavas novadā (288,55 tūkst. Ls). Vislielākais ES struktūrfondu finansējums uz 1 iedzīvotāju tika piešķirts Baltinavas novadam (9770 Ls), bet mazākais – Vārkavas novadam (123 Ls).
 5. Finansējuma sadalē arī Latgales reģionā netiek ņemts vērā tās teritorijas sociālekonomiskās attīstības līmenis. Rēzeknei, kurai attīstības indekss ir viszemākais visā Latgales reģionā (-1,796), piešķirtais ES struktūrfondu finansējums bija ievērojami mazāks (76,59 milj. Ls) nekā Daugavpilij, kurai attīstības indekss ir krietni labāks (-0,693), bet piešķirtais finansējums ir 1,9 reizes lielāks (147,77 milj. Ls) nekā Rēzeknei. Visvairāk tiek atbalstīti tie novadi un pilsētas, kuru projektiem un pasākumiem ir vislielākā ietekme uz Latvijas tautsaimniecību un ekonomiku kopumā.
 6. Pēc Latgales reģiona novada pašvaldību anketēšanas rezultātiem tika konstatēts, ka vairumā Latgales reģiona pašvaldību ES struktūrfondu projektus līdzfinansē līdz 25% no sev pieejamā

finansējuma. Taču vairums pašvaldību atzina, ka esošais līdzfinansējuma apjoms tām ir pārāk liels slogs un tās būtu gatavas ES struktūrfondu projektus līdzfinansēt tikai 10–15% apmērā no sev pieejamā finansējuma. Pašvaldības atzīst, ka projekti bez ES struktūrfondu līdzfinansējuma nebūtu realizēti, līdz ar to var secināt, ka Latgales reģionam bez ES struktūrfondu atbalsta irniecīgas iespējas attīstīties.

7. Lielākais vairums Latgales reģiona pašvaldību atbalsta ES struktūrfondu finansējuma sadali pēc sociālekonomiskās attīstības rādītājiem – lielāku finansējumu piešķirot mazāk attīstītiem reģioniem un novadiem.

Pilnveidojot ES fondu apguves politiku, Finanšu ministrijai būtu jāņem vērā šādi aspekti:

1. Lai mazinātu ES struktūrfondu nevienmērīgo finansējuma sadali starp reģioniem, autore piedāvā ES struktūrfondu finansējumu sadalīt pēc trīs kritērijiem:
 - jāpiešķir kvotu lielums, kas tieši atkarīgs no iedzīvotāju skaita – teritorijas attīstībai, kurā ir mazāks iedzīvotāju skaits, jāpiešķir lielāku ES struktūrfondu finansējumu uz vienu iedzīvotāju;
 - pēc IKP apjoma uz vienu iedzīvotāju – lielāku ES struktūrfondu finansējumu jāpiešķir tiem reģioniem, kuriem IKP uz vienu iedzīvotāju ir zemāks par valsti vidējo;
 - pēc teritorijas attīstības indeksa – lielāku ES struktūrfondu finansējumu jāpiešķir sociālekonomiski mazāk attīstītiem reģioniem

Šāda veida finansējuma sadale sekmētu cilvēkresursu pārvietošanos uz mazapdzīvotām teritorijām, novēršot cilvēkresursu koncentrēšanos tikai teritoriju lielajos administratīvajos centros. Cilvēkresursu koncentrēšanās mazāk apdzīvotās teritorijās veicinātu sociālekonomiski atpalikušo reģionu attīstību.

2. Tā kā Latvijas līdzfinansējums projektu realizēšanai no ES fondu līdzekļiem ir nepietiekams un nabadzīgās pašvaldības (piemēram, lielākā daļa no Latgales reģiona pašvaldībām) nevar nodrošināt pietiekamu līdzfinansējumu projektu iesniedzējiem, tad vajadzētu nodrošināt pašvaldības ar avansa maksājumiem projektu realizēšanas laikā.
3. Lai pašvaldībām un uzņēmumiem nepasliktinātu saimniecisko un finansiālo stāvokli, Valsts kasei vai Latvijas Hipotēku un zemes bankai būtu jāpiešķir bezprocentu aizdevums pašvaldībām un uzņēmumiem līdz brīdim, kad tie apgūs ES struktūrfondu izlietoto naudu.

Izmantotā literatūra un avoti

1. *Par teritorijas attīstības indeksa aprēķināšanas kārtību un tā vērtībām* [tiešsaite]. LR Ministru kabineta noteikumi Nr.482 [atsauce 2012.g. 1.janv.]. Pieejas veids: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=211208>.
2. *Eiropas Savienības fondu vadības informācijas sistēma* [tiešsaite]. Finanšu ministrija [atsauce 2012.g. 1.janv.]. Pieejas veids: <https://vis.esfondi.lv>.
3. *ES fondi* [tiešsaite]. Finanšu ministrijas publikācija [atsauce 2012.g. 5.febr.]. Pieejas veids: <http://www.esfondi.lv/page.php?id=414>
4. *LPS* [tiešsaite]. Latvijas Pašvaldību savienības publikācija [atsauce 2012.g. 2.febr.]. Pieejas veids: <http://www.lps.lv/LPS/>
5. *Lursoft statistika* [tiešsaite]. IT „Lursoft” datu bāze [atsauce 2012.g. 6.janv.]. Pieejas veids: <http://www.lursoft.lv/lursoft-statistika/>.
6. *Reģionālā politika un kohēzija* [tiešsaite]. Ārlietu ministrijas publikācija [atsauce 2012.g. 1.febr.]. Pieejas veids: <http://www.es.gov.lv/ricibas-jomas/regionala-politika-un-kohezija>
7. *Statistikas datubāzes* [tiešsaite]. Centrālās statistikas pārvaldes datu bāze [atsauce 2011.g. 2.febr.]. Pieejas veids: <http://data.csb.gov.lv/dialog/statfile16.asp>.

Summary

Allocation of the received funding according to the regions of Latvia does not take into account the common aim of the EU policy to support the socially and economically less developed regions – the greatest part of the EU structural funds financing Latvia allocates to the regions having the largest volume of GDP, thus instead of fulfilling the aim of the EU policy Latvia increases differences in the social and economic development level of various regions and backwardness of the less developed regions. The largest volume of the GDP was in the Riga region – 10,806,021 thousand Ls, simultaneously this region gets the biggest investments of the EU structural funds – 1357.91 million Ls. The smallest volume of GDP was in the Vidzeme region – 1,065,875 thousand Ls, accordingly the allocated EU funding is the smallest – 511.76 million Ls. To the author’s opinion, in order to solve the social and economic problems present in the country, Latvia inefficiently makes use of the allocated EU structural funds financing. The current financing allocation does not allow the regions of Latvia to develop and to compete equally, all in all impeding the development of the country.

The allocated EU structural funds financing for the 2nd activity program “Entrepreneurship and Innovations” among the regions of Latvia was apportioned considering the common number of active companies in each region. Since the largest numbers of active merchants are located in the Riga region (72,490), respectively the financing of the structural funds to the region was the largest (342.15 million Ls), in its turn, to Zemgale region, in which there are fewest active merchants (14,011), the allocated EU funding was the smallest (104.87 million Ls).

The total financing of the EU structural funds allocated to the Latgale region from 01.01.2007 to 01.01.2011 constitutes 550.47 million Ls. The biggest part of funding (73%) is switched to implementation of the 3rd activity program “Entrepreneurship and Services” arrangements, and the remaining part is provided for implementation of the 2nd activity program “Entrepreneurship and Innovations” (21%) and the 1st activity program “Human Resources and Employment” (6%) arrangements.

There are huge differences in the funding allocation not only in the scope of regions, but also counties and cities. For instance, in the Latgale region the greatest funding was invested in Daugavpils (147.77 million Ls), but the smallest in Vārkava county (288.55 thousand Ls). The largest EU structural funds financing per capita was allocated to Balinava county (9770 Ls), but the smallest – to Vārkava county (123 Ls).

For allocation of funding also in the Latgale region the social and economic development level of the territory is not taken into account. To Rēzekne, which has the lowest index of development in the whole Latgale region (-1.796), the allocated EU structural funds financing is extremely smaller (76.59 million Ls) than to Daugavpils, the index of which is much better (-0.693), and the allocated funding is 1.9 times larger (147.77 million Ls) than to Rēzekne. The greatest support is granted to the counties and cities, projects and arrangements of which have the largest influence on the national economy and economics of Latvia in general.

According to results of the survey conducted in Latgale region municipalities, it was established that in the majority of Latgale region municipalities the projects of EU structural funds are co-financed up to 25% from the available financial resources. However, the largest part of municipalities admitted that the current amount of co-financing is a too big burden and they would be ready to co-finance the projects of the EU structural funds only in amount of 10–15% from the available financing. The municipalities admit, that the projects without the EU structural funds co-financing would not have been implemented, thus conclusions can be drawn that Latgale region without support of the EU structural funds would have had negligible possibilities for development.

The majority of Latgale region municipalities support the allocation of the received EU structural funds financing according to the social and economic development indicators – the largest financing should be allocated to the least developed regions and counties.